

2

D • N
1/10 1957

Morsk general

I dag avgår general C. A. Ehrensvärd som arméchef, och samtidigt utger han en skrift om svenska försvarsproblem. Bokens titel är "Vett och vilja"; den motiveras med att det behövs både vett och vilja för att lösa Sveriges försvarsproblem, men vill tydligen också uttrycka att dessa förträffliga egenskaper kommer till tals i den föreliggande skriften. General Ehrensvärd har ett stadgat anseende som duglig militär; han omtalas också ofta som en av våra mest intellektuellt intresserade och kapabla generaler. Denna sistnämnda karaktäristik vinner knappast i trovärdighet genom den nu utgivna boken.

Större delen av arbetet består i en historisk framställning av det svenska försvarets utveckling och den åtföljande debatten. Det är en välskriven sammanfattning, men helt utan nya rön eller nya tankar, respektabel genom sin klarhet och sin i stort sett ostridiga objektivitet. Vad som stör är endast tendensen att betona att Ehrensvärd själv framfört kloka förslag och gjort riktiga förutsägelser.

Det goda huvudintrycket försvinner då man kommer till de partier som måste tillräda sig det största intresset, resonemangen kring det samtida försvarsproblemet. Vad som sägs om de mest brännande frågorna är ytterst litet; robotar och atomvapen diskuteras på fyra sidor, neutralitetspolitiken på tre sidor. De tankar som meddelas är väl kända, och de presenteras utan skärpa eller elegans. Ingenting tyder på att generalen är insatt i den stora utländska, framför allt amerikanska litteraturen om nutida utrikes- och militärpolitik. Torftigheten blir mera markerad genom de bälstora later med vilka de nöta tankarna exerceas; Ehrensvärd talar med förakt om amatörstrategier och tycks med detta ord mena alla — utrikes- och krigsministrar likaväl som publicister — vilka inte genomgått en militär högskola. Och dock när hans resonemang inte högre än medelmåttiga ledande artiklar; amatörstrategier som envöyén Lundberg eller förre försvarsministern Sköld har på samma områden skrivit saker av ojämförligt större intresse.

General Ehrensvärd har under lång tid totalt underskattat atomvapnens betydelse; denna brist på förutseende eller rättare denna länge och envist bevarade okunnighet går han inte in på. Nu har han ändrat mening — till en viss grad. Han erkänner att de "nya" vapnen är "av betydelse" och att Sverige skall anskaffa dem. Men samtidigt angripes förespråkarna för dessa vapen; de tror, skrivs det, att bara vi får atomstridsmedel blir försvarsfrågan enkelt och billigt löst, "tydligen tämligen oberoende av dessa medels antal och art". Naturligtvis har ingen människa sagt eller skrivit sådana

rumheter. "Utomlands är bedömandet i regel vida mindre absolut" än i Sverige, heter det vidare. Det är tvärtom så att de nya vapnens ojämförliga betydelse betonats och erkänts på andra håll tidigare och mera eftertryckligt än i Sverige. Hela den samtida militärpolitiska debatten har de nya vapnen till utgångspunkt. Redan för tre år sedan framhöll dess bättre den svenske överbefälhavaren dessa vapens betydelse mer än Ehrensvärd nu gör. Ehrensvärds uttalanden på denna punkt och i fråga om den strategiska debatten ute i världen ger intrycket att han inte haft tid eller intresse att följa med vad som hänt och skrivits.

I avsnitt efter avsnitt är det denna bristande orientering som faller i ögonen. Neutralitetspolitiken diskuteras utan att ens frågan om betydelsen av förberedd hjälp och av svenska anstalter för att motta sådan hjälp beaktas. Som en egen reflexion framförs tanken att Ryssland kanske vill föra krig utan atomvapen — som om inte hela världen visste att Ryssland på grund av sin väldiga lantmilitära överlägsenhet skulle föredra ett "gammaldags" krig och att just därför atomvapnen är så avgörande för Västerås försvar. "Den massiva vedergällningens" strategi beskrives som förhärskande i USA utan tillräckligt beaktande av debatten under de senaste åren.

Till denna förbluffande brist på orientering kommer glidningar i resonemanget, som ger känslan av att man håller ålar i händerna. Det är alltid en smula långrandigt och komplicerat att fastslå dylika glidningar, och vi

skall därför bara stanna vid en enda. De nya vapnen är viktiga, skriver Ehrensvärd, men omedelbart därefter förklarar han, med en i boken eljest sällsynt kursivstil: "Samtidigt måste ihågkommas att det dock ytterst kommer an på soldaternas, människornas, förmåga att stå fast, trots det nutida krigets gräsligheter." Denna sats är på sätt och vis en truism; om soldaterna flyr eller kapitulerar går det inte att föra krig, det har generalen rätt i, och vi har alla begripit det. Men satsen förvandlas lätt — och det måste halvt om halvt vara syftet — till en deklARATION om att vapnen ytterst inte är så viktiga, det är modet det kommer an på; vi är därmed framme vid en vilseledande floskel. Ty alla vet att inför totalt överlägsna vapen håller inga soldater, inga människor ut. På ett annat ställe skriver också författaren, efter att ha talat om vikten av en stark motståndsvilja: "En förutsättning för denna vilja är, att folket vet att det militära och civila försvaret är effektivt." Ja, visst: begär alltså nya vapen och antyd inte gång på gång att det är modet och inte vapnen det gäller!

General Ehrensvärd betonar i ett kapitel att den öppna debatten om försvaret kan vara riskabel; försvarsviljan bryts ned, skriver han, om det hävdas att motstånd utan de eller de vapnen blir hopplöst. Det är möjligt att denna tanke varit vägledande då generalen undviker en realistisk behandling och bedömning av de nya vapnen. Kanske ansluter han sig till den tystnadens konspiration som vill bevara motståndsviljan genom att inte tala om vårt försvars otidsenliga beskaffenhet. Vi får hoppas att den stora militära utredning som väntas om några veckor inte av politiska och psykologiska hänsyn driver en liknande propaganda.